

PM

Utfärdat 2025-06-05

Diarienummer 2021–9995

Ärendenr. GRE-2025-00028

Handläggare

Josefine Evertsson

Telefon: 031-3683717

E-post: josefine.evertsson@miljo.goteborg.se

Jenny Toth

Telefon: 031-3683884

E-post: jenny.toth@miljo.goteborg.se

Återrapportering av kommunfullmäktiges uppdrag till miljö- och klimatnämnden att med Grefab inom ram utreda och ge förslag på effektiva åtgärder som syftar till att stimulera ökad hållbarhet vid stadens fritidshamnar, KS 0715/21

Förslag till beslut

1. Grefab godkänner återrapporteringen av kommunfullmäktiges uppdrag den 24 februari 2022 § 20 till styrelsen, att med Miljö- och klimatnämnden inom ram utreda och ge förslag på effektiva åtgärder som syftar till att stimulera ökad hållbarhet vid stadens fritidshamnar.
2. Grefab förklarar kommunfullmäktiges uppdrag den 24 februari 2022 § 20 till styrelsen, att med Miljö- och klimatnämnden inom ram ge förslag på effektiva åtgärder som syftar till att stimulera ökad hållbarhet vid stadens fritidshamnar fullgjort.

Sammanfattning

Miljö- och klimatnämnden och Grefab har av kommunfullmäktige fått i uppdrag att utreda och att ge förslag till effektiva åtgärder som syftar till att stimulera ökad hållbarhet vid stadens fritidsbåtshamnar.

I uppdraget har utretts vilka åtgärder som skulle kunna utföras i Grefabs elva fritidsbåtshamnar inom Göteborgs kommun, för ökad hållbarhet, och för att bidra till att god vattenstatus ska uppnås i stadens kustvattenförekomster.

Sammantaget visar utredningen att det finns potential att genomföra förbättringar. De områden där det finns förslag till åtgärder är utveckling av miljöansvar och miljöinformation, miljöcertifiering, avfallshantering, föroreningar i mark och vatten, dagvattenutredningar samt bryggtyp, kajkonstruktion och naturvärdesinventeringar. Åtgärderna finns utförligt beskrivna i bilaga 1.

De förslag som rör föroreningar i mark och vatten kommer att innebära potentiellt stora kostnader. I ett första steg behöver åtgärderna utredas vidare på plats för att möjliggöra en

bedömning av vilka ytterligare steg som ska tas. Kostnader relaterade till undersökningar och åtgärder kan medföra ökade avgifter för Grefabs kunder om de inte finansieras med tillskott av externa medel.

Fritidsbåtshamnar är ofta lokaliserade i grunda vikar, som opåverkade är värdefulla miljöer med hög biologisk mångfald. Alla förbättringar som kan genomföras för att minska negativ påverkan bedöms vara värdefulla för att förbättra miljön lokalt och viktiga för att bidra till att förbättra vattenstatusen i stadens kustvatten.

Bedömning ur ekonomisk dimension

En samhällsekonomisk analys har genomförts för de föreslagna åtgärderna baserat på miljöförvaltningens metodstöd¹. Den samhällsekonomiska nyttan har uppskattats med hjälp av tidigare studier. Det finns stora osäkerheter vad gäller samhällsekonomisk nytta och kostnader. Osäkerheten i nyttouppskattningen beror främst på diffusa utsläpp och kumulativa effekter medan osäkerheter i kostnadsuppskattningen beror på brist på utredningar för att säkerställa mängden föroreningar och fysiska hinder. Trots detta bedöms den samhällsekonomiska nyttan vara stor, och kan i flera fall överväga kostnaden för den specifika åtgärden.

Vissa av förslagen i utredningen som rör föroreningar i mark och vatten kommer att innebära potentiellt stora kostnader för Grefab. Platsspecifika kartläggningar behöver därför genomföras som underlag till beslut om fortsatta åtgärder. Eventuellt genomförande av åtgärdsförslagen förväntas ge inverkan på Grefabs driftskostnader och investeringar och kräva personella resurser. Åtgärds genomförande kan därmed inverka på avgift ut till Grefabs kunder om de inte går att finansiera med tillskott av externa medel.

Bedömning ur ekologisk dimension

Fritidsbåtshamnar är lokaliserade i grunda vattenområden, ofta vikar, som opåverkade är värdefulla miljöer med hög biologisk mångfald. Åtgärdsförslagen bedöms ha relevans och positiv inverkan på den lokala miljön men också på miljökvalitetsnormerna i berörda vattenförekomster, även om flera av förslagen har indirekt effekt.

Bedömning ur social dimension

Fritidshamnar är viktiga för västkustens identitet som marin miljö och möjliggörare för människor att uppleva havet. Båtlivet bidrar till viljan att värna havsmiljön och behålla goda förutsättningar för fritidsfiske, segling och ett levande hav.

Miljöförvaltningen bedömer att föreslagna åtgärder bidrar till att skapa förutsättningar för att nå hållbarhet också inom den sociala dimensionen. En god livsmiljö kräver tillgång till rent vatten och biologisk mångfald. En viktig utgångspunkt är att värna ekosystemtjänster och god folkhälsa. Renare vattenmiljöer ger positiva kvaliteter för alla stadens invånare och besökare.

Eventuella ökade kostnader skulle kunna generera högre avgifter och då höja tröskeln för resurssvaga båtägare. Tillgängligheten till havsmiljöer minskar då för denna grupp.

¹ [Metodstöd för samhällsekonomisk analys - Miljö och klimat Göteborg 2030 - Göteborgs Stad](#)

Bilaga

1. Rapport 2025:12 Förslag till åtgärder för ökad hållbarhet vid fritidsbåtshamnar – En utredning omfattande Göteborgsregionens fritidsbåtshamnar inom Göteborgs Stad

Ärendet

Miljö- och klimatnämnden och Grefab har av kommunfullmäktige fått i uppdrag att utreda och ge förslag på effektiva åtgärder som syftar till att stimulera ökad hållbarhet vid stadens fritidshamnar.

Miljöförvaltningen har i samverkan med Grefab och med hjälp av konsult tagit fram åtgärdsförslag som redovisas i bilaga 1. Förvaltningen och bolaget har tagit fram likalydande tjänsteutlåtanden som ska behandlas i miljö- och klimatnämnden respektive Grefabs styrelse.

Beskrivning av ärendet

Uppdraget initierades i april 2021 genom en motion från Helena Norin (MP) och Karin Pleijel (MP) om att ge Grefab i uppdrag att införa en modell för differentierade hamnavgifter för att premiera mindre miljöbelastande fritidsbåtar i kommunens hamnar.

Miljö- och klimatnämnden tillstyrkte förslaget i motionen i september 2021 (miljö- och klimatnämnden 2021-09-21 § 199) och bedömde att differentierade hamnavgifter skulle kunna vara ett bra verktyg för att minska miljöpåverkan från fritidsbåtar.

Grefab behandlade samma motion (Grefab 2021-09-15 § 72) och ansåg att omfattande utredningsinsatser och resurser skulle krävas för att utveckla kriterier för mindre miljöbelastande fritidsbåtar. Dessutom ansåg Grefab att de saknar verktyg och resurser som behövs för att på ett kvalitetssäkert sätt miljöklassa motorer, bottenfärg och båtar och att bolagets prissättning som baseras på båtens storlek, är en betydande och tydlig faktor i miljöfrågan för kunderna. Vidare konstaterade Grefab att de redan aktivt arbetar med flera åtgärder för att främja ett hållbart båtliv.

Kommunfullmäktige avstyrkte miljöpartiets motion 2022-02-24 § 20. I stället beslutades att ge miljö- och klimatnämnden och Grefab AB i uppdrag att inom ram utreda och ge förslag på effektiva åtgärder som syftar till att stimulera ökad hållbarhet vid stadens fritidshamnar (kommunfullmäktige 2022-02-24 § 20).

Miljöförvaltningen har i uppdraget strävat efter att samordna arbetsinsatser med redan beslutade och pågående processer och uppdrag. Förvaltningen ansvarar bland annat för att driva och samordna stadens vatten- och havsmiljöarbete som följer av EU:s vattendirektiv och havsmiljödirektiv. Arbetet bedrivs huvudsakligen genom Göteborgs Stads åtgärdsplan för god vattenstatus som beslutades av kommunfullmäktige 2023. Planen syftar till att stärka förutsättningarna för att miljökvalitetsnormerna för vatten ska kunna uppnås i Göteborgs Stads vattenförekomster och innehåller 32 åtgärder som riktar sig till stadens förvaltningar och bolag. Bland annat tas det fram lokala åtgärdsprogram för stadens vattenförekomster. Ett av åtgärdsprogrammen omfattar Göteborgs kustvatten och kustnära områden där flertalet av Grefabs småbåtshamnar ingår. Förvaltningen har därför i möjligaste mån samordnat arbetet för att dra nytta av de synergier som finns mellan uppdragen.

Miljöförvaltningen har genomfört uppdraget genom att i samverkan med Grefab och med hjälp av konsult ta fram en rapport med åtgärdsförslag, se bilaga 1. I uppdraget har det utretts vilka åtgärder som skulle kunna utföras i Grefabs elva fritidsbåtshamnar inom Göteborgs kommun, för ökad hållbarhet, och för att bidra till att god vattenstatus ska

uppnås i stadens kustvattenförekomster. Fritidsbåtshamnarna är lokaliserade i sammantaget sju vattenförekomster, varav en utgör ett vattendrag (Göta älv).

I uppdraget genomfördes först en omvärldsbevakning för att få insikt i miljörelaterade åtgärder som andra fritidsbåtshamnarnas arbetar med. Vidare genomfördes en kunskapssammanställning av Grefabs redan befintliga miljöarbete för att få en helhetsbild av genomfört, befintligt och planerat arbete. I uppdraget har det även varit fokus på att definiera vad en av föreslagna åtgärder i vattenmyndigheternas databas VISS, *Efterbehandling av miljögifter*, skulle kunna innebära i aktuella hamnar.

Småbåtshamnarnas påverkan på våra vattenmiljöer på olika sätt och påverkansfaktorer har indelats i tre övergripande kategorier: fysisk påverkan, utsläpp till vatten och övrig påverkan. Den fysiska påverkan i vattnet består framför allt av bryggor, förankringsplatser, båttrampor, båttrafik och muddring, dumpning och utfyllnader. Även land och strandzoner påverkas av utfyllnader, men dessa områden påverkas också fysiskt via hårdgjorda ytor, uppställningsplatser för båtar, spolplattor/båttvätt, båttrampor och avfallshantering. När det gäller utsläpp till vatten handlar det bland annat om olika föroreningar från motorer, båtbottnfärger, båttoaletter och båtuppställningsplatser. Övrig påverkan kan till exempel vara buller från båttrafik och spridning av främmande arter.

Ett flertal olika åtgärdsförslag med fokus på ökad hållbarhet i fritidsbåtshamnarna har tagits fram. Alla åtgärdsförslag bedöms ha relevans och positiv inverkan för de gällande miljö kvalitetsnormerna i vattenmiljöer, även om flera av dem snarare kan ses ha en indirekt effekt. I jämförelse med storleken på kustvattenförekomsterna i vilka fritidsbåtshamnarna är lokaliserade, är hamnarna lokaliserade på en liten yta och kan ur den synvinkeln bedömas ha en liten effekt för miljö kvalitetsnormerna. Fritidsbåtshamnarna är dock ofta belägna i grunda vattenområden, som vikar, som opåverkade är mycket värdefulla miljöer med en hög biologisk mångfald. Alla förbättringar som kan genomföras i denna typ av områden bedöms vara positiva, även om det kan krävas många och spridda åtgärder för att det också ska synas för de aktuella miljö kvalitetsnormerna för kustvattenförekomsten som helhet.

Fritidsbåtar rör sig också mellan vattenområden, och en ökad medvetenhet och tillämpning av miljö mässig hållbarhet hos båtägare kan således indirekt även antas ge en positiv påverkan.

Miljödifferentierade hamnavgifter

I rubricerat uppdrag har inte ingått att utreda möjligheten till miljödifferentierade hamnavgifter. Detta genomförs i stället inom ett uppdrag som tilldelades miljö- och klimatnämnden i Göteborgs Stads budget 2024. Miljö- och klimatnämnden fick då i uppdrag att, i samverkan med Grefab, ta fram en modell för miljödifferentierad båtplatsavgift i Göteborg Stads småbåtshamnarna. Även detta uppdrag återrapporteras till miljö- och klimatnämnden den 17 juni 2025.

Förvaltningens respektive bolagets bedömning

Utredningen i bilaga 1 innehåller en mängd förslag på åtgärder som skulle kunna utföras i stadens fritidsbåtshamnarna för att stimulera ökad hållbarhet. Fritidsbåtshamnarnas lokalisering i grunda vattenmiljöer gör att det finns en stor potential att genomföra förbättringar som resulterar i en ökad biologisk mångfald. Miljöförvaltningen bedömer att flera av de föreslagna åtgärderna är viktiga att genomföra.

Grefab har bedömt att det kan vara svårt att öka den biologiska mångfalden i hamnarna. Grefab anser vidare att några av åtgärdsförslagen kan innebära potentiellt stora kostnader för bolaget, i relation till den begränsade goda effekten på miljön. Nedan sammanfattas miljöförvaltningens och Grefabs bedömningar av föreslagna åtgärder.

Utveckling av miljöansvar och miljöcertifiering

I rapporten föreslås en utveckling av rollen som miljöansvarig. Miljöförvaltningen bedömer att den åtgärden är en nyckelfaktor i det fortsatta miljöarbetet. Flera av de åtgärdsförslag som rör information bör kunna hanteras av en miljöansvarig om mer tid avsätts specifikt för att fokusera på miljöfrågorna. Informationsinsatser bedöms vara viktiga för att öka kunskap och medvetenhet hos Grefabs kunder och därmed bidra till att minska fritidsbåtlivets miljöpåverkan. När det gäller miljöcertifiering enligt "Blå flagg för hamn" ser miljöförvaltningen att det kan vara ett sätt att tydligt visa att hamnarna har ett pågående miljöarbete och uppfyller vissa frivilliga åtagande.

Grefab bedömer att direktkontakt i hamnar av Grefabs storlek är den mest effektiva informationsinsatsen. Bolaget har nu inom ramen för sitt systematiska miljöarbete beslutat att skapa en miljögrupp med en miljökontaktperson i varje hamn. Tanken är att gruppen ska öka bolagets kapacitet att kommunicera med kunderna om exempelvis miljöregler i samband med sjösättning och upptag av båtar. Detta är ett steg i att sprida kunskap om miljöfrågor. Grefab bedömer vidare att informationsträffar för nya kunder i en organisation av Grefabs storlek inte är hanterbar. Blå flagg prövades av Grefab för 25 år sedan. Grefab bedömer att bolaget redan genomför det som innefattas i en miljöcertifiering inom Blå Flagg inom sin verksamhet.

Avfallshantering

I rapporten föreslås att inrätta låsta miljöstationer i Grefabs hamnar. Denna åtgärd är redan på god väg eftersom Grefab planerar att införa sådana i de sex största hamnarna. Det föreslås även att ytterligare bommar sätts upp i vissa hamnar för att begränsa tillgänglighet för andra än Grefabs kunder. Grefab bedömer dock att det inte kommer att behövas i och med att miljöstationerna blir låsta.

Vid skrovrengöring av båtar uppstår ett avfall av färgflagor som ofta innehåller miljögifter. I utredningen finns förslag om att Grefab ska tillhandahålla presenning som kan fänga upp färgrester vid båtunderhåll. Denna åtgärd bedöms som effektiv av miljöförvaltningen. Vidare föreslås att bygga en barriär vid spolplattorna för att förhindra att vatten och påväxt som hamnar på spolplattorna spolas över kajkanten och ner i vattenområdet. Miljöförvaltningen är positiva till åtgärden som kan minska risken att miljögifter sprids till hamnbassängen.

Grefab bedömer att tillhandahållande av presenning riskerar att generera stora mängder mikropåster i hamnarna som blir för svårt för bolaget att hantera. Kretslopp och vatten samlar i dagsläget inte in presenningar med färgflagor, presenningen går som brännbart och flagorna som farligt avfall. Grefab bedömer att det ligger på varje enskild båtägare att säkerställa omhändertagande av avfallet. Grefab sopar alla sina uppställningsytor efter vintersäsongen och destruerar det som sopats upp som farligt avfall. Grefab gör vidare bedömningen att införande av barriär vid spolplatta skulle innebära ett arbetsmiljöproblem, då det är risk att personal eller kunder snubblar på den typen av barriärer.

Föroreningar i mark och vatten

Det finns åtgärdsförslag som rör föroreningar i mark och vatten. Miljöförvaltningen bedömer att dessa åtgärder behöver utföras i en viss ordning och att fokus i ett första steg bör ligga på översiktliga miljötekniska markundersökningar. Detta eftersom spridning kan ske från land till vattenområdet, och landområden behöver åtgärdas först. Inom staden pågår processer kopplat till förorenad mark.

I oktober 2022 antog miljö- och klimatnämnden en handlingsplan för förorenade områden som gäller för åren 2023–2028. Prioriterade områden i Göteborgs kommun utgörs till stor del av verksamheter i branscherna kemtvättar och fritidsbåtshamnar (inklusive sediment och båtuppställningsplatser). Det långsiktiga målet är att områden med riskklass 1 och 2 ska vara åtgärdade senast 2050².

När kommunfullmäktige beslutade om kompletteringsbudget i oktober 2024 fick miljö- och klimatnämnden även i uppdrag att samordna framtagandet av en stadengemensam handlingsplan för förorenade områden. Uppdraget ska ske i samverkan med berörda nämnder och styrelser och omfattar de områden med riskklass 1 och 2 som staden ansvarar för. I dessa områden ingår flera av Grefabs hamnar och bolaget kommer att beröras av arbetet.

Grefab bedömer att de åtgärder som rör föroreningar är kostsamma och skulle kunna påverka verksamheten hårt ekonomiskt. Däremot är Grefab med i ett projekt som drivs av SWEBOAT, där man under en femårsperiod ska testa metoder för att neutralisera föroreningar i marken i Grefabs hamnar Torslanda Lagun och Björlanda Kile. Inom projektet har det tidigare kunnat konstateras att det finns kostnadseffektiva åtgärder för sanering av hamnområden att pröva.

Dagvattenutredningar

Dagvatten är en spridningsväg för föroreningar. I småbåtshamnarna hanteras miljögifter såsom båtbottnfärger, oljor och bränslen med mera som riskerar att hamna i recipienten. Det finns förslag om att genomföra dagvattenutredningar i sex av småbåtshamnarna. Det handlar om att dokumentera eventuella ledningar och brunnar samt hur dagvattnet avleds från hamnområde och uppställningsytor. Utifrån resultatet utreds därefter om det finns behov av dagvattenreningsåtgärder. Miljöförvaltningen bedömer att detta är en viktig åtgärd för att minska risken för utsläpp av miljöfarliga ämnen till vattenmiljöerna.

Grefab bedömer att åtgärden blir kostsam för bolaget. Bolaget ställer sig positiv till åtgärder om de kan delfinansieras av andra än båtägarna. Grefab ställer sig tveksam till att dagvattenrening skulle ha en positiv tydlig effekt.

Bryggtyp, kajkonstruktion och naturvärdesinventeringar

I utredningen finns förslag om att välja bryggtyp och konstruktion av kajer som gynnar biologisk mångfald. Miljöförvaltningen bedömer att detta bör beaktas vid renoveringar av bryggor samt om strandskoning behöver förstärkas. Det föreslås även att det ska genomföras naturvärdesinventeringar i hamnarna. Miljöförvaltningen bedömer att sådana inventeringar är relevanta att genomföra i samband med andra åtgärder. När dessa

² [Handlingsplan för förorenade områden 2023-2028 - Företag och organisationer - Göteborgs Stad](#)

inventeringar genomförs bör det ingå att undersöka landmiljön för att utreda vilka åtgärder som är genomförbara för att främja biologisk mångfald även på land. båt

Grefab bedömer att ifall marknaden erbjuder fullgoda alternativ till bryggtyp och konstruktion av kajer, som till exempel ger ökad ljusgenomsläpplighet genom bryggor, ska möjligheten att använda sådana utredas vid renovering. Som tidigare nämnts bedömer Grefab att det kan bli svårt att genomföra åtgärder för att främja biologisk mångfald i hamnområdena.

Elektrifiering

I utredningen ingår inga åtgärdsförslag kopplat till elektrifiering eftersom Grefab redan har ett pågående arbete kring detta. Grefab deltar sedan 2023 - 2025 i projektet GoLeif vars syfte är att skapa en laddinfrastruktur för båtar. Fokus i projektet har varit god tillgång till el vid varje båtplats eftersom Grefab har hemmahamnar och inte gästhamnar.

Anders Söderberg
VD